

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 20/2023-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Ivanom Jánošíkom, Klincová 35, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 66/2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 20/2023 z 19. januára 2023 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú ústavnému súdu elektronickou formou 8. decembra 2022 (doplnenou podaniami doručenými ústavnému súdu 15. decembra 2022 a 23. decembra 2022, pozn.), ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 66/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie 7 500 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom podaným okresnému súdu 25. novembra 2019 domáha vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj „BSM“), okresný súd nariadil prvé súdne pojednávanie až po takmer dvoch rokoch trvania namietaného konania, a to na 7. október 2021. Sťažovateľ rozporuje postup okresného súdu, ktorý nariadené pojednávania opakovane odročuje (napr. 11. november 2021, 19. máj 2022, 15. december 2022, pozn.) a v prejednávanej veci tak nie je ani po viac ako troch rokoch trvania napadnutého

konania právoplatne rozhodnuté. Podľa sťažovateľa má absencia meritórneho rozhodnutia zásah najmä do riešenia jeho bytovej otázky, keďže okresný súd rozsudkom č. k. 20 C 15/2018-200 zo 16. marca 2020 (právoplatným 12. novembra 2020, pozn.) rozhodol o vylúčení jeho osoby z užívania bytu tvoriaceho predmet BSM, a to až do právoplatného rozhodnutia o vyporiadaní BSM. Sťažovateľ je tak v súčasnosti (od roku 2018, keď okresný súd uznesením č. k. 10 C 11/2018-35 z 2. marca 2018 rozhodol o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a sťažovateľovi uložil povinnosť dočasne nevstupovať do predmetného bytu, pozn.) nútený prenajímať si izbu v ubytovni. Na podklade uvedených skutočností odôvodnil zásah do jeho práv a akcentoval, že vzniknutý stav má za následok aj narušenie rodinných väzieb s jeho synom.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

3. Okresný súd vo svojom vyjadrení poukázal na stanovisko zákonnej sudkyne, podľa ktorej sa po doručení žaloby realizovali úkony spojené s doručovaním žaloby a vyjadrení sporových strán, a to na účel prípravy súdneho pojednávania, ktorému vykonaniu bránila pandemická situácia. Dňa 3. mája 2021 nariadil termín pojednávania na 7. október 2021, na ktorom strany sporu vyjadrili záujem o mimosúdne riešenie, okresný súd pojednávanie odročil na 11. november 2021 a na žiadosť právnej zástupkyne žalovanej doručenej 10. novembra 2021 (z dôvodu rokovani o uzatvorení dohody o vyporiadaní BSM, pozn.) opätovne pojednávanie odročil na 17. marec 2022, žiadosti sťažovateľa na jeho odročenie nevyhoveli, pojednávanie uskutočnil a nový termín nariadil na 19. máj 2022. Z dôvodu kolízie pojednávani na strane právnej zástupkyne žalovanej bol termín pojednávania zmenený na 9. jún 2022 a po uskutočnení pojednávania súd ďalší termín nariadil na 3. november 2022, na ktorom nový právny zástupca sťažovateľa predniesol zmenu žaloby a okresný súd pojednávanie odročil na 15. december 2022, ktoré bolo na žiadosť právnej zástupkyne žalovanej odročené na 2. marec 2023. Zákonná sudkyňa vyjadrila presvedčenie, že okresný súd koná plynulo, napadnuté konanie ovplyvnil aj postup právnych zástupcov sporových strán, pričom upozornila, že sťažovateľ nepodal sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu.

II.2. Replika sťažovateľa:

4. Sťažovateľ sa k tvrdeniam okresného súdu ani na výzvu ústavného súdu nevyjadril.

II. 3. K ústnemu pojednávaniu:

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

7. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Frydlender v. Francúzsko* z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci *Záborský a Šmáriková v. Slovensko* zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

8. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že namietané konanie nie je možné hodnotiť ako právne zložitú, keďže konanie o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a spravidla sa nevyznačuje osobitnou právnou zložitou (m. m. I. ÚS 507/2019, I. ÚS 239/2021). *Vice versa*, reflektujúc obsah súdneho spisu, je nutné konštatovať istú skutkovú zložitú, keďže predmet vyporiadania BSM nebol stranami sporu na začiatku napadnutého konania jednoznačne vymedzený a dĺžku napadnutého konania čiastočne ovplyvnilo aj predloženie súkromného znaleckého posudku a jeho doplnenie k cene nehnuteľnosti patriacej do BSM. V správaní sťažovateľa neboli zistené také významné skutočnosti, ktoré by negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania. Pre úplnosť ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľ svoje podania koncipoval primárne s ohľadom na deskripciu antagonistických rodinných vzťahov než so zameraním na vymedzenie predmetu BSM. Predmetné verifikuje aj zistenie okresného súdu, ktorý na súdnom pojednávaní konanom 3. novembra 2022 konštatoval, že sťažovateľ nerešpektoval okresným súdom uložený príkaz (na pojednávaní konanom 9. júna 2022, pozn.) a okresnému súdu nepredložil žiadny dôkaz, ktorým by preukázal svoje tvrdenia o existencii ďalších hnutelých vecí patriacich do predmetu BSM.

9. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Z predloženého súdneho spisu vyplýva, že žaloba bola okresnému súdu doručená 26. novembra 2019, okresný súd vykonával úkony podľa § 167 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), a to až do 14. mája 2020, keď mu žalovaná doručila svoju dupliku, následne zostal v napadnutom konaní nečinný, zákonná sudkyňa 3. mája 2021 nariadila termín pojednávania na 7. október 2021, v konaní sa uskutočnilo viacero pojednávani (bližšie bod 3 tohto nálezu, pozn.) a v prejednávanej veci bolo rozhodnuté rozsudkom č. k. 19 C 66/2019-450 z 30. marca 2023, ktorý bol právnomu zástupcovi sťažovateľa doručený 3. mája 2023.

10. Napriek tomu, že okresný súd v napadnutom konaní rozhodol až niečo viac ako po troch rokoch a štyroch mesiacoch od podania žaloby, je nutné osobitne zohľadniť, že napadnuté konanie sa najmä v jeho prvotnej fáze prekrývalo s obdobím mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, a s tým súvisiacich právnych predpisov, ktoré pre okresný súd znamenali vytvorenie objektívnej prekážky, aby v sťažovateľovej veci mohol nariadiť a vykonať súdne pojednávanie (m. m. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020, I. ÚS 109/2021). Z datovania procesných úkonov okresného súdu spojených so zabezpečením doručenia žaloby a vzájomných vyjadrení sporových strán napadnutého konania však možno dôvodne predpokladať, že ak by neboli prijaté obmedzujúce protipandemické opatrenia, okresný súd by v prejednávanej veci nariadil skorší termín súdneho pojednávania. Okrem uvedeného okresný súd musel reagovať aj na snahu sporových strán napadnutého konania o mimosúdne riešenie, ktorú avizovali už na prvom súdnom pojednávaní konanom 7. októbra 2021, čo napokon potvrdzuje aj žiadosť právnej zástupkyne žalovanej o odročenie termínu pojednávania (bližšie bod 3 tohto nálezu, pozn.). Na ťarchu okresného súdu tak nemožno pripísať obdobie, počas ktorého dochádzalo medzi stranami k vzájomnému dialógu, ktorý mal smerovať k riešeniu predmetu prebiehajúceho sporového konania. Snaha účastníkov (strán) o vyriešenie sporu mimosúdne aj v prebiehajúcom súdnom konaní je legitímna a žiaduca, pritom konajúci súd je tiež povinný viesť účastníkov k tomu, aby sa spor vyriešil zmierne (čl. 7 ods. 2 CSP). V takomto prípade je preto potrebné akceptovať, ak konajúci súd nepostupuje ďalej v konaní a čaká na stanovisko účastníkov a účastníci tiež v zásade nemôžu neskôr namietať nečinnosť súdu, ktorá bola bezprostredne vyvolaná ich snahou o zmierne riešenie sporu (III. ÚS 60/2016, I. ÚS 319/2021). Z postupu okresného súdu v napadnutom konaní je navyše zrejmé, že nečakal na oznámenie výsledku mimosúdnych rokovaní, ale postupoval v súlade s § 184 ods. 1 CSP a priamo rozhodnutím o odročení súdneho pojednávania uviedol aj deň (17. marec 2022, pozn.), keď sa bude konať nové pojednávanie.

11. V priebehu napadnutého konania sa okresný súd musel vysporiadať aj so zmenou žaloby, keď sťažovateľ podaním z 3. novembra 2022 zmenil pôvodný návrh vyporiadania BSM z prikázania nehnuteľnosti do výlučného vlastníctva žalovanej na prikázanie nehnuteľnosti do ich podielového spoluvlastníctva v podiele každého vo výške $\frac{1}{2}$, z čoho pre okresný súd vyplynula potreba zistenia rodinných pomerov a vykonania dokazovania (súdne pojednávania uskutočnené 2. marca a 30. marca 2023, pozn.). V tomto kontexte ústavný súd pripomína, že doplnenie návrhu, zmeny návrhu, procesné návrhy a podobne sú síce legitímnou procesnou aktivitou účastníka konania (strany sporu), avšak je potrebné rešpektovať, že v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, pričom zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba a nemožno ju pripísať ani v neprospech štátneho orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016, II. ÚS 481/2017).

12. Odhliadnuc od skutočnosti, že ústavný súd z obsahu súdneho spisu nezistil v napadnutom konaní prietľahy s prívlastkom „zbytočné“, s odkazom na vlastnú judikatúru akcentuje, že ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietľahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01, IV. ÚS 513/2020). To, či ojedinelá nečinnosť orgánu verejnej moci, hoci aj v trvaní viac ako troch mesiacov, môže byť kvalifikovaná ako zbytočné prietľahy, posudzuje ústavný súd vždy v kontexte celej prejednávanej veci (m. m. II. ÚS 109/2021, I. ÚS 319/2021) a rovnako

tak postupuje, ak ide o posúdenie celkovej doby trvania konania všeobecného súdu. V súlade so svojou konštantnou judikatúrou ústavný súd opakovane pripomína, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01, III. ÚS 359/08). Pojem „zbytočné prieťahy“ je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. Len v prípade, ak ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa vyznačoval takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prieťahy, môže vysloviť porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 38/04, III. ÚS 24/04, III. ÚS 372/06, IV. ÚS 441/2020, I. ÚS 123/2021).

13. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že aj keď postup okresného súdu v napadnutom konaní nie je s ohľadom na kautely procesnej hospodárnosti možné považovať za postup optimálny, okresný súd po nariadení prvého termínu súdneho pojednávania postupoval v napadnutom konaní plynulo a vykonával úkony smerujúce k prejednaniu veci a vydaniu meritórneho rozhodnutia. V okolnostiach posudzovanej veci je preto dôvodné uzavrieť, že nejde o nečinnosť okresného súdu alebo jeho neefektívny postup, ktoré by mali povahu zbytočných prieťahov.

14. Keďže ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa obsiahnutými v sťažnostnom petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 8. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu